

**INFORMACIJA O KORIŠĆENJU SREDSTAVA IZ PROGRAMA ULAGANJA OD POSEBNOG
ZNAČAJA ZA PRIVREDNI I EKONOMSKI INTERES CRNE GORE SA PREDLOGOM PLANA
ZA PODRŠKU RAZVOJU INOVACIONE DJELATNOSTI FONDA ZA INOVACIJE CRNE
GORE ZA 2025. GODINU**

Maj 2025. godine

UVODNI REZIME

Plan za podršku razvoju inovacione djelatnosti korišćenjem sredstava iz Programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore uključuje tri inicijative koje Fond za inovacije Crne Gore planira da sprovede u naredne tri godine: stvaranje regionalnog akceleratora za održivost i vještačku inteligenciju, GovTech program te jačanje postojećih programa Fonda, s ciljem pripreme crnogorskih inovativnih preduzeća za buduće strukturne i kohezivne fondove, kao i jačanja kapaciteta samog Fonda za upravljanje složenim programima podrške, uključujući sredstva iz IPA III i budućih strukturnih fondova EU. Time bi se obezbijedili bolji uslovi za rast inovacija, jačanje privrede i privlačenje investicija.

Rezultat ovih aktivnosti tokom 2025. godine bi bio:

1. Kroz Program akceleracije do 20 startapova tokom godine i početkom sljedeće dobilo bi podršku i obuku koje su neophodne kako bi došli do nivoa neophodne zrelosti za tržište, sa potencijalom za međunarodni rast.
2. Podstakla bi se saradnja između javnog sektora i inovativnih kompanija i za godinu dana ponudila modernizacija minimum 10 usluga koje nudi javni sektor.
3. Obezbijedila bi se pravovremena podrška projektima u svim fazama razvoja, smanjila kašnjenja u finansiranju i pripremile kompanije za efikasno korišćenje evropskih fondova, a Fond za inovacije dodatno ojačao kapacitete za uspješno sprovođenje IPA III i u budućnosti strukturnih fondova.

Primijeno	14. 05. 2025.			
Org. jed.	Jed. rač. čika	Redn. broj	Prilog	Vrijednost
		13/2-633/25	5080/1	

**PLAN ZA PODRŠKU RAZVOJU INOVACIONE DJELATNOSTI KORIŠĆENJEM
SREDSTAVA IZ PROGRAMA ULAGANJA OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA PRIVREDNI I
EKONOMSKI INTERES CRNE GORE**

PREDLOG ZA 2025. GODINU

Kratak sažetak

Plan za podršku razvoju inovacione djelatnosti korišćenjem sredstava iz Programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore uključuje tri inicijative koje Fond za inovacije Crne Gore planira da sprovede u naredne tri godine: **stvaranje regionalnog akceleratora za održivost i vještačku inteligenciju, GovTech program te jačanje postojećih programa Fonda**, s ciljem pripreme crnogorskih inovativnih preduzeća za buduće strukturne i kohezione fondove, kao i jačanja kapaciteta samog Fonda za upravljanje složenim programima podrške, uključujući sredstva iz IPA III i budućih strukturnih fondova EU. Time bi se obezbijedili bolji uslovi za rast inovacija, jačanje privrede i privlačenje investicija.

Rezultat ovih aktivnosti tokom 2025. godine bi bio:

1. Kroz Program akceleracije do **20 startupova tokom godine i početkom sljedeće dobilo bi podršku i obuku** koje su neophodne kako bi došli do nivoa neophodne zrelosti za tržište, sa potencijalom za međunarodni rast.
2. Podstakla bi se **saradnja između javnog sektora i inovativnih kompanija** i za godinu dana ponudila **modernizacija minimum 10 usluga** koje nudi javni sektor.
3. Obezbijedila bi se **pravovremena podrška projektima u svim fazama razvoja, smanjila kašnjenja u finansiranju i pripremile kompanije za efikasno korišćenje evropskih fondova**, a Fond za inovacije dodatno ojačao kapacitete za uspješno sprovođenje IPA III i u budućnosti strukturnih fondova.

Objasnenje Plana

Kao krovna drzavna institucija zaduzena za implementaciju mjera i programa inovacione politike, Fond za inovacije Crne Gore je kroz tri godine posvecenog rada postao znacajan pokretac razvoja inovacija. Njegova misija nije samo podrška inovativnim projektima – vec stvaranje snažne, globalno konkurentne inovacione zajednice koja može donijeti konkretne ekonomske rezultate.

Tokom ovog perioda, Fond je kreirao i implementirao deset programa podrške, kroz koje sistematski podstiče razvoj novih proizvoda, tehnologija i inovativnih rješenja. Takođe, otvorio je 17 javnih poziva, na koje je pristiglo **556** prijava, od kojih je podržano **155** projekata, uz dodijeljena sredstva u iznosu od skoro **6 miliona eura**.

Ipak, zbog ograničenih finansijskih sredstava, **svake godine imamo jedan broj** pozitivno ocijenjenih projekata, koje ne možemo podržati. To ukazuje na potrebu za dodatnim ulaganjima kako bi se omogućila šira podrška inovativnim rješenjima i podstakao njihov dalji razvoj.

Jako važan potencijalni izvor finansiranja inovacija u Crnoj Gori jeste i program ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore. Odlukom o izmjenama i dopunama „Odluke o kriterijumima, načinu i postupku izbora lica koje može steći crnogorsko državljanstvo, prijemom radi realizacije posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore“, Vlade Crne Gore od 30.12.2021. godine, svaki aplikant, u obavezi je da, između ostalog, položi 100.000 Eura na *escrow* račun za razvoj inovacionog ekosistema u Crnoj Gori.

U članu 10 navedene Odluke definisani su kriterijumi za aplikanta, gdje između ostalog, stav 3a kaže: „Aplikant može steći crnogorsko državljanstvo prijemom po osnovu posebnog programa, ako je na *escrow* račun položio iznos od najmanje 100.000 eura, radi razvoja inovacione politike Crne Gore, za potrebe Fonda za inovacije Crne Gore.“

Prema jasno definisanim pravilima kojima se uređuje mehanizam programa ekonomskog državljanstva, tek nakon odobrenja državljanstva aplikantu, sredstva prelaze na žiro-račun Fonda. Ovdje je važno naglasiti da se članom 10 stav 1 tačka 3a *escrow* ugovora između Fonda za inovacije, Banke i Aplikanta, propisuje način deponovanja sredstava i precizira da se isplata sredstava po odobrenju aplikacije može vršiti isključivo na namjenski račun Fonda, budući da se radi o *intuitu personae* ugovoru. U skladu sa prethodno opisanom procedurom, tokom 2022. godine, za vrijeme trajanja programa, potpisana su 432 *escrow* ugovora, čiji su potpisnici aplikant, Escrow agent i Fond za inovacije Crne Gore, a sa *escrow* računa do današnjeg dana na žiro-račun Fonda prenesena su sredstva u ukupnom iznosu od **31.200.000 eura**.

Crna Gora sada ima potpuno funkcionalan i stabilan sistem podrške inovacijama, koji predstavlja čvrst temelj za budući razvoj zemlje. Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija koje kreira strateški okvir i politike u oblasti inovacija, Fond kao ključno implementaciono tijelo za

sve programe podrške i Naučno-tehnološki park sa Kancelarijom za transfer tehnologija i inovaciono preduzetnički centar Tehnopolis kao inovacione infrastrukture pružaju značajnu državnu podršku za razvoj inovacija i temelj su dobro definisanog inovacionog ekosistema.

Vjerujemo da je idealan trenutak da se počne sa realizacijom dobrih inicijativa koje bi već u ovoj godini dale rezultate u kreiranju prepoznatljivosti Crne Gore kao regionalnog lidera za podsticanje inovacija i naše kompanije bi se lakše pripremile za strukturne fondove Evropske unije.

Inicijativa broj 1: Kreiranje regionalnog akceleratora za održivost i AI

Fond za inovacije je do sada podržao značajan broj startupova, omogućavajući im finansiranje, mentorstvo i resurse potrebne za razvoj inovativnih rješenja. Ipak, mnogi startupovi se i dalje suočavaju sa ključnim izazovima koji ograničavaju njihov rast i tržišnu održivost.

Nedostatak finansiranja za prelazak iz razvoja u tržišnu fazu predstavlja jedan od glavnih problema. Startupovi često uspješno razvijaju prototipe i validiraju ideje u okviru podrške Fonda, ali im nedostaju sredstva za proizvodnju, skaliranje i ulazak na veća tržišta. Još jedan izazov je ograničen pristup investitorima i tržištima. Startupovi nemaju dovoljno prilika za povezivanje sa globalnim investitorima i industrijskim liderima, što im otežava privlačenje kapitala i izlazak na međunarodno tržište. Takođe, postoji nedostatak programa za ubrzanje rasta i internacionalizaciju. Postojeći programi podrške pokrivaju rane faze razvoja, ali ne pružaju kontinuiranu podršku u kasnijim fazama, kada je startupovima potrebna dodatna ekspertiza i kapital za širenje na globalnom nivou.

Regionalni akcelerator za održivost i AI je "pre-seed" i "seed" akcelerator, osmišljen da pruži podršku tehnološkim kompanijama u ranoj fazi razvoja sa visokim potencijalom rasta. Cilj je da startupovima iz Crne Gore, kao i onima iz regiona koji žele da se presele u Crnu Goru i razvijaju svoje poslovanje kod nas, omogući brži rast kroz strukturirane procese podrške.

Akcelerator će startupovima omogućiti treninge u bootcampovima, saradnju sa međunarodnim mentorima, pristup globalnim investitorima i tržištima, kao i povezivanje sa ključnim akterima u industriji. Na taj način, rješava se problem ograničenog pristupa investitorima i tržištima, koji trenutno otežava rast domaćih inovativnih kompanija. Fond će, uz dodatna sredstva namijenjena jačanju programa, kreirati podsticajno okruženje kakobi se što veći broj dobrih regionalnih startupova zainteresovao za navedeni program.

Takođe, program pruža kontinuiranu podršku i nakon inicijalne faze razvoja, čime se prevazilazi izazov nedostatka finansiranja za prelazak iz razvoja u tržišnu fazu. Startupovi često uspješno validiraju ideje, ali im nedostaju resursi za proizvodnju, skaliranje i širenje poslovanja, što ovaj akcelerator sistemski adresira.

Pored toga, akcelerator omogućava kontinuiranu podršku kroz sve faze razvoja, čime se rješava problem nedostatka programa za ubrzanje rasta i internacionalizaciju. Ovim

modelom se omogućava **postepeni prelazak startapova iz ranih faza u faze globalnog širenja**, uz tehničku, mentorsku i finansijsku podršku.

Implementaciju programa bi sprovela međunarodno priznata kompanija, izabrana putem **javnog tendera**, dok bi Fond za inovacije nadgledao sprovođenje programa i osigurao njegovu usklađenost sa strateškim prioritetima inovacionog ekosistema.

Ovaj akcelerator nije samo prilika za razvoj **"pre-seed" i "seed" startapova iz Crne Gore**, već i način da se **privuku inovativne kompanije iz regiona**, koje bi nastavile svoj razvoj u Crnoj Gori, koristeći dostupne resurse i podsticaje. Na taj način, jača se **cjelokupni inovacioni ekosistem**, povećava konkurentnost domaće privrede i otvaraju nove mogućnosti za privlačenje stranih investicija.

Efekti ove inicijative mogu se sumirati u tri ključne vrijednosti:

1. Ovakav akcelerator bi pozicionirao Crnu Goru kao regionalnog lidera za održivost i inovacije.
2. Prema planu, akcelerator treba da ponudi pristup novim tržištima i investitorima za startapove koji prolaze kroz njega, pa bi samim tim privukao potencijalno značajne strane direktne investicije. Time bi regionalni startapovi sa velikim potencijalom za rast imali jači motiv da svoj razvoj nastave u Crnoj Gori.
3. Oblasti održivih tehnologija i vještačke inteligencije su u centru interesovanja cijelog svijeta u ovom trenutku, pa je izuzetno važno stvarati jezgro znanja o njima u Crnoj Gori.

Kada je riječ o sprovođenju ove inicijative, na samom početku je neophodno odabrati međunarodno priznatu kompaniju koja može sprovesti proces akceleracije i pomoći u privlačenju privatnih investicija. To je moguće sprovesti kroz tendersku proceduru za javne nabavke usluga, koja bi mogla biti sprovedena tokom maja 2025. godine.

Nakon potpisivanja ugovora sa pružaocem usluga, stižu se uslovi za raspisivanje poziva za regionalne startapove. Program uključuje sljedeće faze: (1) kampanja za privlačenje startapova koji će se javiti na javni poziv (2 mjeseca), (2) proces selekcije startapova (1 mjesec); (3) program akceleracije sa međunarodnom akceleracijom (8 mjeseci) i (4) podrška nakon završetka programa u povezivanju sa ekspertima i investitorima (3 mjeseca).

Na ovaj način bi kroz Program akceleracije do 20 startapova godišnje dobilo podršku i obuku koje su neophodne kako bi došli do nivoa neophodne zrelosti za tržište, sa potencijalom za međunarodni rast.

Ukupna sredstva potrebna za realizaciju ove inicijative na godišnjem nivou iznose 1.5 miliona eura.

Inicijativa broj 2: GovTech program

Program GovTech ima za cilj da utiče na značajno ubrzanje digitalne transformacije javnog sektora i **uvođenje jednostavnije i efikasnije državne administracije**. Ova inicijativa će biti kreirana u saradnji sa Ministarstvom javne uprave, kako bi se što bolje definisali prioriteti koje Vlada preznaje u ovom domenu i kako ne bi došlo do preklapanja aktivnosti koje se finansiraju.

Cilj Programa je da podstakne institucije javnog sektora da koriste savremene tehnologije za unaprjeđenje pružanja usluga i efikasnosti poslovanja. Ovim programom, Fond za inovacije omogućava javnim institucijama da koriste savremene tehnologije kako bi poboljšale svoje usluge i efikasnije odgovarale na potrebe građana. Istovremeno, otvara se prilika za tehnološke kompanije i istraživačke organizacije da razviju i testiraju rješenja s visokim potencijalom primjene u javnom sektoru.

Program obuhvata širok spektar tehnoloških oblasti, uključujući vještačku inteligenciju, automatizaciju procesa, digitalizaciju administrativnih procedura, sisteme za elektronsku upravu, pametne sisteme za upravljanje resursima, *blockchain* tehnologije, Internet stvari (*IoT*), razvoj naprednih softverskih rješenja, *cloud* tehnologija, itd.

Učesnici programa će imati pristup finansijskoj podršci za razvoj i testiranje prototipa, pilot projekata ili prilagođavanje postojećih rješenja specifičnim potrebama javnih institucija. Ovim pristupom podstiče se partnerstvo između javnog i privatnog sektora, povećava se transparentnost i efikasnost u radu javnih institucija te doprinosi digitalnoj transformaciji društva.

Ovaj program bi se realizovao prema internim procedurama Fonda i imao bi dvije faze:

1. Prva faza: Preduzeća i institucije iz javnog sektora kandiduju izazove sa kojima se suočavaju, a za koje na tržištu nije dostupno adekvatno rješenje, a moglo bi se naći kroz neki inovativni pristup i projekat (razvojem potpuno novog rješenja koje ne postoji na tržištu ili adaptacijom postojećeg rješenja prema potrebama javnog preduzeća).

Pristigle prijave izazova razmatra Komisija koju formira Fond, gdje jedan (1) član Komisije čini predstavnik Vlade (Ministarstva javne uprave) kako bi se osigurao da inovacije odgovaraju strateškim ciljevima države, jedan (1) član Komisije čini ekspert iz IT sektora (tehnoloških kompanija, startup zajednice ili slično) radi dubljeg razumijevanja najnovijih tehnologija i praktičnih rješenja koja su trenutno dostupna na tržištu i jedan (1) član je predstavnik Fonda, koji doprinosi kvalitetu donošenja odluka, osigurava usklađenost sa strateškim ciljevima u oblasti podrške inovacijama, omogućava bolju kontrolu nad finansijama, te pruža važno povezivanje između administrativnih i operativnih aspekata programa. Komisija vrši konačni odabir izazova za koje će se tražiti inovativno rješenje.

2. Druga faza: Nakon što Fond raspiše poziv sa odabranim izazovima, inovativne kompanije podnose prijave sa inovativnim rješenjima za konkretne izazove, izabrane u prvoj fazi.

Na ovaj način bi se podstakla **saradnja između javnog sektora i inovativnih kompanija** i ponudila u jednoj godini modernizacija minimum 10 usluga koje nudi javni sektor.

Ukupna sredstva potrebna za realizaciju ove inicijative na godišnjem nivou iznose 2 miliona eura.

Inicijativa broj 3: Jačanje postojećih programa Fonda

Od samog osnivanja, Fond ima jasno definisan proces **međunarodne nezavisne evaluacije projekata**, pri čemu je do sada korišćeno znanje **više od 180 inostranih eksperata** koji su ocjenjivali pristigle prijave u različitim fazama. Naš sistem evaluacije i procedure izbora evaluatora i ocjene projekata **potpuno su usklađeni sa standardima Evropske unije**, što je potvrđeno i **akreditacijom programa Kolaborativnih grantova za inovacije od strane Evropskog savjeta za inovacije (EIC)**.

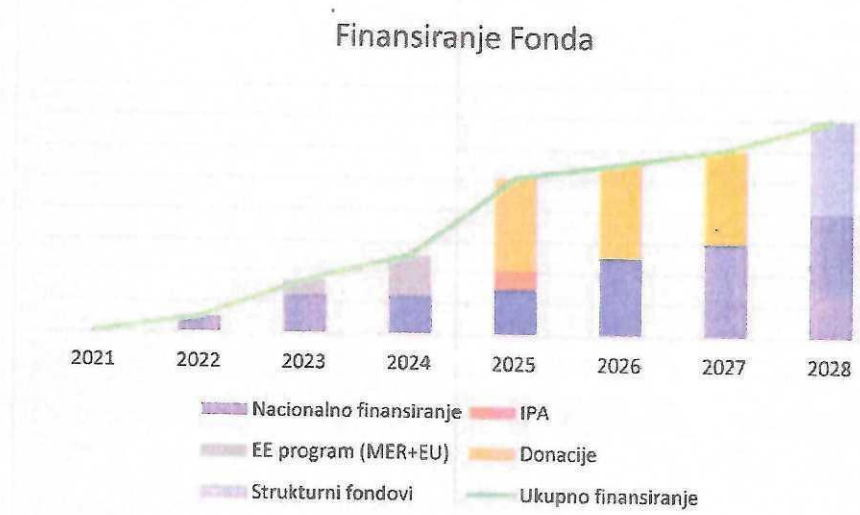
Primjenjujući i tako visoke standarde pri evaluaciji, **samo tokom 2024. godine pozitivno su ocijenjeni projekti ukupne vrijednosti preko 800.000 eura**, ali zbog ograničenih sredstava njihovo **finansiranje nije bilo moguće**. Ovaj podatak jasno ukazuje na potrebu za **povećanjem budžeta**, kako bi svi kvalitetni i inovativni projekti dobili podršku, omogućili razvoj novih tehnologija i proizvoda te ostvarili puni tržišni potencijal.

Fond je osnovan kako bi pružao **kontinuiranu podršku inovacijama**, finansirajući projekte **od provjere koncepta i razvoja ideje do tržišno zrelijih faza**. Kroz postojeće programe omogućavamo postepeni rast inovativnih kompanija, ali zbog ograničenih sredstava **nije bilo moguće dosljedno podržavati njihov razvojni put, odnosno osigurati podršku za kasnije faze razvoja, a koja bi bila dostupna svake godine**. Zbog toga mnogi projekti, iako uspješno započeti, **moraju čekati do sljedeće godine na nastavak podrške**, što usporava njihov razvoj, smanjuje konkurentnost i otežava plasman na tržište..

Dodatni izazov predstavlja **ograničen iznos finansiranja u okviru programa Fonda u odnosu na region**. Ova razlika stavlja **domaće kompanije koje razvijaju nove proizvode i procese u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju u regionu**, smanjujući njihove mogućnosti za **brži tehnološki razvoj, unapređenje proizvodnje i jačanje kapaciteta za internacionalizaciju**.

U kontekstu predstojećeg pristupanja EU, kada će domaćim inovativnim kompanijama postati dostupna značajno veća sredstva iz **Evropskih strukturnih i investicionih (ESI) fondova**, ključno je **kontinuirano povećavati sredstva iz budžeta**. Na taj način, inovativne kompanije će imati priliku da **razvijaju projekte**, kako bi spremno **iskoristile EU fondove** i ostvarile maksimalne benefite za svoj rast, tehnološki razvoj i konkurentnost na međunarodnom tržištu. To je prikazano i na grafiku ispod, gdje su date projekcije za naredne tri godine.

Grafik br. 1: Finansiranje Fonda – presjek i projektovano stanje

Nedavno je Fond po prvi put dobio priliku da se integriše u IPA sistem kao potencijalni korisnik granta, čime započinje praktičnu pripremu za sprovođenje EU projekata. Ovaj projekat ima značajan uticaj na jačanje kadrovskih i operativnih kapaciteta Fonda, omogućavajući mu da uspostavi adekvatne administrativne i finansijske mehanizme potrebne za upravljanje budućim strukturnim i kohezionim fondovima.

Zbog svega navedenog, smatramo da je neophodno obezbijediti kontinuirano i adekvatno finansiranje inovacija, kako bi se omogućio stabilan razvoj inovativnih kompanija i njihova konkurentnost na tržištu.

Dodatna sredstva za Fond omogućila bi pravovremenu podršku projektima u svim fazama razvoja, smanjila kašnjenja u finansiranju i pripremila kompanije za efikasno korišćenje evropskih fondova. Time bi se obezbijedili bolji uslovi za rast inovacija, jačanje privrede i privlačenje investicija.

Jednako je važno dalje razvijati operativne kapacitete Fonda, kako bi mogao efikasno upravljati sve složenijim programima podrške, uključujući sredstva iz IPA III i budućih strukturnih fondova EU. Jačanje institucionalnih kapaciteta i osiguravanje dugoročne održivosti sistema podrške inovacijama ključno je za uspješan razvoj inovacionog ekosistema i privlačenje međunarodnih investicija.

Ukupna sredstva potrebna za realizaciju ove inicijative na godišnjem nivou iznose 2.5 miliona eura.

Zaključak

Kako smo i na startu naglasili, vjerujemo da je idealan trenutak da se dobrim inicijativama sa jasnim rezultatima u naredne tri godine kreira prepoznatljivost Crne Gore kao regionalnog lidera za podsticanje inovacija i pripreme naše kompanije za strukturne fondove Evropske unije. Zato vjerujemo da je idealan trenutak da baš u ovoj godini realizujemo prve aktivnosti. Tako bi, kroz navedene tri inicijative ukupne vrijednosti **6 miliona eura za godinu dana**, mogli postići sve definisane ciljeve.

PRILOG 1: Rezime Programa regionalnog akceleratora za održivost i vještačku inteligenciju

Opis Programa

Program regionalnog akceleratora za održivost i vještačku inteligenciju je „pre-seed“ i „seed“ akcelerator koji je namijenjen tehnološkim kompanijama u ranoj fazi razvoja sa visokim potencijalom rasta, koji ima za cilj da direktno odgovori na ove izazove i pozicionira Crnu Goru kao centar tehnoloških inovacija u regionu. Namjera je da se kroz njega podrže kako startapovi iz Crne Gore, tako i oni iz regiona koji imaju namjeru da svoje poslovanje premjeste u Crnu Goru, da brzo razviju svoje poslovanje kroz procese koji uključuju treninge u bootcamp ovima koji će se održavati u Crnoj Gori, saradnju sa međunarodnim kolegama, mentorisanje od strane dokazanih međunarodnih eksperata i pristup globalnom kapitalu, tržištima i poslovnim vezama. Implementaciju ovog programa sprovedeće Ponuđač izabran na međunarodnom javnom tenderu, a čiji će rad nadgledati Fond za inovacije.

Opšti cilj Programa

Opšti cilj Programa je da se obezbijedi podrška za do 20 startapova sa fokusom na održive tehnologije i vještačku inteligenciju, omogućavajući startapovima pristup znanju, mentorima, kapitalu i tržištima, čime bi se povećala njihova sposobnost da pređu iz faze ideje i MVP-a u održive kompanije sa međunarodnim potencijalom.

Specifični ciljevi programa

- Povezivanje startapova sa globalnim mrežama investitora, korporacija i akceleratora kako bi obezbijedili pristup rizičnom kapitalu i novim tržištima;
- Jačanje međunarodne prepoznatljivosti i ekosistema inovacija u Crnoj Gori putem kreiranja prepoznatljivog ekosistema inovacija, koji će lakše privući investicije i omogućiti razvoj održivih tehnologija u Crnoj Gori;
- Podizanje atraktivnosti Crne Gore kao destinacije za tehnološke kompanije kako bi se osiguralo da talentovani preduzetnici ostanu u zemlji umjesto da sele svoje poslovanje u inostranstvo.
- Razvoj AI i održivih tehnoloških rješenja koja mogu doprinijeti zelenoj tranziciji i digitalizaciji u regionu.

Očekivani rezultati Programa

- Podrška razvoju inovativnih tehnoloških kompanija kroz akceleraciju maksimum 20 startapova godišnje, sa fokusom na održive tehnologije i vještačku inteligenciju (AI);
- Povećanje pristupa investicijama kroz direktnu povezanost sa globalnim investitorima, što će omogućiti startapovima lakši pristup *pre-seed* i *seed* kapitalu;

- Pобољшanje preduzetničkog ekosistema kroz jačanje veza između privatnog, akademskog i javnog sektora, podsticanje istraživanja i razvoja, te kreiranje povoljnog okruženja za tehnološke inovacije;
- Privlačenje stranih kompanija i talenata u Crnu Goru kroz olakšane uslove za startapove koji su spremni da registruju svoje poslovanje i zaposle lokalne stručnjake;
- Jačanje internacionalizacije startapova omogućavanjem pristupa globalnim tržištima i partnerstvima sa vodećim svjetskim akceleratorima i investicionim fondovima;
- Razvoj AI i održivih tehnoloških rješenja koja mogu imati širu primjenu u privredi i društvu, doprinoseći digitalnoj i zelenoj tranziciji;
- Organizacija godišnje konferencije u Crnoj Gori, koja će okupljati međunarodne investitore, stručnjake i startapove, jačajući međunarodnu prepoznatljivost zemlje u oblasti inovacija;
- Dugoročno jačanje tehnološkog sektora kroz kreiranje novih radnih mjesta, povećanje broja uspješnih startapova i podsticanje lokalnog generisanja znanja i tehnologija.

Period realizacije, vrijednost i modalitet realizacije

Period realizacije programa akceleracije traje maksimalno 15 mjeseci, a maksimalna vrijednost Programa iznosi 1,5 miliona eura. Program će sprovoditi pružalac usluga koji će biti izabran nakon sprovedenog otvorenog postupka javne nabavke u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.

Prije početka pripreme tenderske dokumentacije Fond za inovacije je sproveo istraživanje tržišta u skladu sa članom 85 Zakona o javnim nabavkama kako bi što preciznije odredio predmet nabavke i njegovu procijenjenu vrijednost. Tokom ovog postupka targetirano je sedam potencijalnih međunarodnih pružaoce usluga kojima je putem emaila poslat upit o spremnosti da učestvuju na tenderu, projekciji troškova i primjerima za slične programe koje sprovode. Tri potencijalna ponuđača su odgovorila na upit i iskazali zainteresovanost da učestvuju na tenderu. Pored toga, organizovan je online sastanak za sve zainteresovane pružaoce usluga na kojem su detaljnije predstavljeni ciljevi Programa.

PRILOG 2: Rezime Programa za finansiranje inovativnih rješenja u javnom sektoru (GOV.TECH)

Osnovne karakteristike: Programom za finansiranje inovativnih rješenja u javnom sektoru (Gov.Tech) omogućiće se javnim institucijama da koriste savremene tehnologije za poboljšanje usluga i efikasnije upravljanje resursima. Istovremeno, program podstiče partnerstvo između privatnog i javnog sektora, omogućavajući kompanijama i istraživačkim organizacijama da razviju i testiraju tehnološka rješenja prilagođenih potrebama javnog sektora s visokim potencijalom primjene. Program se realizuje kroz dvije faze od kojih prva podrazumijeva identifikaciju i kandidovanje tehnoloških izazova sa kojima se suočavaju preduzeća i institucije javnog sektora, a u okviru druge inovativna preduzeća ili istraživačke organizacije podnose prijave sa inovativnim rješenjima za konkretne izazove, odabrane u prvoj fazi.

Cilj Programa: Cilj Programa je da podstakne institucije javnog sektora da koriste savremene tehnologije za unaprjeđenje pružanja usluga i efikasnosti poslovanja. Upotrebom savremenih tehnologija poput alata za digitalizaciju i automatizaciju procesa, javne institucije mogu značajno povećati efikasnost, smanjiti administrativne troškove i poboljšati upravljanje finansijama. Istovremeno, otvara se prilika za tehnološke kompanije i istraživačke organizacije da razviju i testiraju rješenja s visokim potencijalom primjene u javnom sektoru.

Programom se želi dugoročno podstaći transformacija državne uprave u digitalne, moderne institucije koja su sposobne da brzo odgovore na promjene u društvu, ekonomiji i tehnologiji. Kroz kontinuiranu primjenu novih tehnologija, program doprinosi jačanju kapaciteta državne administracije i njenoj spremnosti da se prilagodi izazovima savremenog društva. Program obuhvata širok spektar tehnoloških oblasti, uključujući vještačku inteligenciju, automatizaciju procesa, digitalizaciju administrativnih procedura, sisteme za elektronsku upravu, pametne sisteme za upravljanje resursima, blockchain tehnologije, Internet stvari (IoT), razvoj naprednih softverskih rješenja, cloud tehnologija, itd.

Ukupan budžet: 2.000.000 EUR

- Za razvoj potpuno novog rješenja koje ne postoji na tržištu, Fond može maksimalno dodijeliti do 200.000 eura;
- Za razvoj i prilagođavanje već postojećeg rješenja prema potrebama subjekta iz javnog sektora, Fond može maksimalno dodijeliti do 100.000 eura.

Trajanje projekata: do 18 mjeseci

PRILOG 3: Jačanje kapaciteta Fonda

Inicijativa br. 3, opisana u tekstu iznad, odnosi se na povećanje budžeta za programske linije koje će Fond pokretati tokom godine ukoliko nam tržište pokaže da imamo više pozitivno ocijenjenih projekata nego sredstava za finansiranje, pokretanje linije finansiranja za koju nisu obezbijeđena sredstva iz nacionalnog budžeta (Programska linija kolaborativnih grantova za inovacije), kao i jačanje operativnih kapaciteta Fonda uključujući i jaču promociju aktivnosti i grantovaca, kao i poboljšanje kvaliteta portala i web sajta Fonda. Za godine koje dolaze treba razmatrati i mogućnost povećanja maksimalnog iznosa granta.

Programske linije podrške Fonda u 2025. godini

Fond planira implementirati šest programa podrške iz nacionalnog budžeta predviđenog za tekuću godinu. Svaka od ovih programskih linija osmišljena je sa fokusom na specifične ciljeve koji se žele postići. Uzimajući u obzir različite faze tehnološkog razvoja ideja (TRL faze), programi su usmjereni na pružanje podrške inovacionom ekosistemu u svim fazama razvoja.

Programske linije kojima će Fond podržati inovacionu zajednicu tokom 2025. godine su:

1. Program za jačanje inovativnosti mikro, malih i srednjih preduzeća;
2. Provjera inovativnog koncepta;
3. Podrška ranoj fazi razvoja startapova;
4. Inovacioni vaučeri;
5. Podsticanje inovacione kulture;
6. Realizacija edukativnih programa u oblastima pametne specijalizacije.

Programska linija za jačanje inovativnosti mikro, malih i srednjih preduzeća

Osnovne karakteristike: Ovaj Program je fokusiran na obezbjeđivanje podrške mikro, malim i srednjim preduzećima (MMSP), uključujući i startap preduzeća u zrelijoj fazi, koja razvijaju inovacije za koje postoji potreba na tržištu. Ovaj program je bio izuzetno uspješan u 2023. godini i jedini je program Fonda kojim se finansiraju ideje u zrelijim fazama razvoja (TRL 5 do TRL 8) i on je prirodan nastavak finansiranja za projekte koji su prošli ranije faze razvoja i čija je implementacija uspješno završena.

Cilj Programa: Povećanje inovativnosti MMSP uvođenjem procesnih inovacija ili stvaranjem novih ili poboljšanih tržišno orijentisanih proizvoda, usluga ili tehnologija. Namjera je da se ulaganjem u predkomercijalne aktivnosti preduzeća podstakne razvoj i poboljšanje proizvoda, usluga i tehnologija koji su novi ili znatno poboljšani u poređenju sa onima koji su već dostupni na tržištu s ciljem komercijalizacije, a koja će doprinijeti povećanju prihoda preduzeća. Takođe, podstiče se i razvoj inovacija procesa odnosno uvođenje novog ili značajno poboljšanog načina obavljanja poslova u poslovnom okruženju s ciljem ubrzanja procesa proizvodnje, povećavanja preciznosti i kvaliteta proizvodnje ili značajnog smanjenja troškova proizvodnje.

Ukupan budžet: 1.200.000 EUR

Trajanje programa: od 12 do 36 mjeseci

Programska linija za provjeru inovativnog koncepta

Osnovne karakteristike: Programom provjere inovativnog koncepta (*Proof of Concept - PoC*) prepoznaje se potreba za podršku inovacijama od najranijih faza istraživanja, kako bi se pružili dokazi da su novi proces ili tehnologija ostvarljivi i da potencijalno mogu imati komercijalnu primjenu.

Cilj Programa: Glavni cilj Programa je podrška inovacijama u ranoj fazi istraživanja kako bi se osigurao pred-komercijalni kapital za tehničku i komercijalnu provjeru inovativnog koncepta, te jačanje kapaciteta i sposobnosti privatnog sektora i naučno-istraživačkih institucija za istraživanje, razvoj i inovacije. Cilj je da se kroz podršku za dokaz koncepta utvrdi da li je predložena ideja u vezi sa novim postupkom ili tehnologijom izvodljiva i tržišno orijentisana, ukazujući na taj način na izvodljivost daljih ulaganja u razvoj predloženog koncepta. U sklopu ovog programa finansiraju se projekti koji imaju visok tehnološki rizik, to jeste oni za koje nije poznato može li se predloženo rješenje izraditi i kao takvo funkcionisati. Rezultat PoC-a može biti i pozitivan i negativan, odnosno ovaj program će dati odgovore o isplativosti daljeg ulaganja u razvoj. Uspješni PoC projekti će pružiti ulagačima sigurnost da je proces tehnički izvodljiv i da prototip funkcioniše.

Ukupan budžet: 400.000 EUR

Trajanje projekata: najmanje 4, a najviše 12 mjeseci

Programska linija podrške ranoj fazi razvoja startapova

Osnovne karakteristike: Program je osmišljen da podrži perspektivne timove koji imaju za cilj da validiraju svoje poslovne ideje potvrđivanjem njihovog predloženog rješenja i demonstriranjem potencijala njihovog novog proizvoda, usluge, procesa ili tehnologije kroz razvoj prvog prototipa ili minimalno održivog proizvoda (MVP).

Cilj Programa je unapređenje startap zajednice u Crnoj Gori kroz podsticanje rasta i razvoja postojećih i stvaranje novih startap preduzeća. Program podržava inovativne startap projekte koji nude rješenja sa razvojnim potencijalom. Kroz ovu finansijsku pomoć omogućava se podrška startapovima da nastave razvoj inovativnih rješenja s visokim potencijalom rasta na tržištu ili inovativnih rješenja koja doprinose rješavanju društvenih izazova u raznim oblastima uključujući i prioriteta područja pametne specijalizacije. Takođe, cilj je i unapređenje poslovanja u vidu jačanja njihovih kapaciteta i konkurentnosti imajući u vidu da ova programska linija podrazumijeva i mentorsku podršku.

Ukupan budžet: 400.000 EUR

Trajanje programa: 6-9 mjeseci

Program inovacionih vaučera

Osnovne karakteristike: Program inovacionih vaučera je jednostavan, brz i efikasan finansijski podsticaj namijenjen mikro, malim i srednjim preduzećima sa ciljem da se podigne nivo inovativnosti njihovih proizvoda i unaprijedi njihova konkurentnost na tržištu koristeći specijalizovane usluge naučnoistraživačkih ustanova.

Ukupan budžet: 150.000 EUR

Trajanje programa: Planirane aktivnosti se realizuju do 6 mjeseci

Programska linija za podsticanje inovacione kulture

Osnovne karakteristike: Podrška je usmjerena na aktivno podsticanje inovacione kulture u Crnoj Gori tokom godine u kojoj je objavljen poziv. To se postiže organizacijom događaja i manifestacija usmjerenih ka popularizaciji inovacija i inovativnog preduzetništva. Takođe, programom je moguće sprovoditi aktivnosti za podizanje svijesti o važnosti inovacija za održivi razvoj (koncept pametnih gradova, zelena transformacija, plavi rast itd.). Ova programska linija uključuje i kreiranje takmičenja inovativnih ideja, hakatona, kao i drugih aktivnosti podrške inovacionoj djelatnosti.

Cilj Programa: Cilj ovog programa je uticati na percepciju inovacije kao prilike za kreiranje ili unapređenje poslovanja. Takođe, cilj je doprinijeti prepoznavanju kvalitetnih inovativnih ideja i njihovoj afirmaciji. Kroz ovaj program, žele se razvijati vještine mladih ljudi koje su neophodne u procesu razvoja inovacije. Dodatno, fokus programa je na afirmaciji kreativnosti i inovativnosti u obrazovanju te sticanju poslovnog iskustva.

Ukupan budžet: 100.000 EUR

Trajanje projekta: Korisnici će biti u obavezi sprovesti planirane aktivnosti do 31. marta 2026. godine

Programska linija za realizaciju edukativnih programa u oblastima pametne specijalizacije Crne Gore

Osnovne karakteristike: Podrška aktivnostima koje se odnose na realizaciju intenzivnih obuka, cjeloživotnog obrazovanja, posebnih programa usavršavanja, te sličnih inicijativa za učenike, studente, mlade istraživače i profesionalce, sa posebnim naglaskom na oblasti pametne specijalizacije Crne Gore.

Cilj Programa: Cilj je privući istaknute profesionalce, naučnike, inovatore i/ili preduzetnike iz zemlje i svijeta da se angažuju, pripreme i organizuju strukturirane programe obuka trajanja do 6 mjeseci, sa ciljem doprinosa unaprjeđenju znanja i vještina mladih ljudi - učenika, studenata, mladih istraživača i profesionalaca. Programi bi trebali obuhvatiti aktuelne i perspektivne naučne i tehnološke oblasti u kojima Crna Gora treba da unaprjeđuje ljudske resurse.

Ukupan budžet: 150.000 Eura

Trajanje programa: Korisnici će biti u obavezi sprovesti planirane aktivnosti do 31. marta 2026. godine.

Programska linija kolaborativnih grantova za inovacije (nije predviđena budžetom za 2025.g.)

Osnovne karakteristike: Predmet ove programske linije je dodjela kolaborativnih grantova za inovativne projekte.

Ciljevi Programa: Cilj ove programske šeme je jačanje konkurentnosti crnogorskih preduzeća kroz sufinansiranje razvoja inovativnih tržišno-orijentisanih proizvoda, usluga i tehnologija, koji imaju veliki potencijal za komercijalizaciju i tržišnu primjenu; podrška prenosu inovativnih ideja iz naučnoistraživačkih ustanova na tržište, kroz saradnju sa partnerima iz privrede ili kroz otvaranje novih preduzeća/spin-off kompanija u Crnoj Gori, kao i jačanje ljudskih resursa i kreiranje novih radnih mjesta.

Trajanje programa: do 36 mjeseci

Dragana Femić Radosavljević